

Sygn. akt III AUa 806/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SSA Lucyna Ramlo SSA Alicja Podlewska (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2017 r. w Gdańsku

sprawy A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 marca 2017 r.,
sygn. akt VII U 1599/17

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

SSA Lucyna Ramlo SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska

Sygn. akt III AUa 806/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 grudnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. (pozwany) odmówił ubezpieczonemu A. G. prawa do emerytury pomostowej, gdyż ustalił, iż nie legitymuje się one 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach wymaganym w art. 4 pkt 2 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2015, poz. 965 ze zm.) i nie wykonywał po 31 grudnia 2008 r. w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony A. G. domagał się przyznania mu prawa do emerytury pomostowej i uwzględnienia mu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia u armatorów zagranicznych za pośrednictwem P. oraz (...) oraz okresu służby wojskowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie wskazując, iż ubezpieczony nie był związany stosunkiem pracy z firmami kierującymi go do pracy za granicą, a zatem firm tych nie można uznać za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 23.03.2017r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił decyzję ZUS i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 listopada 2016r. i stwierdził brak odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd I instancji ustalił, iż ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury pomostowej w oparciu o art. 4 ustawy

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny i prawny:

Ubezpieczony A. G. urodził się (...) (okoliczność bezsporna).

W okresach od 14 lipca 1987 roku do 26 sierpnia 1987 roku, od 20 stycznia 1988 roku do 23 lutego 1988 roku, od 14 sierpnia 1988 roku do 13 lipca 1989 roku oraz od 19 maja 1990 roku do 31 maja 1991 roku, był zatrudniony u armatorów zagranicznych, za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. w W., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach, na stanowisku motorzysty, na statkach morskich w żegludze międzynarodowej, jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

Z tytułu tego zatrudnienia, w wyżej wymienionych okresach, (...) Sp. z o.o. uiszczała składki na ubezpieczenia społeczne A. G..

Dnia 29 listopada 2016 roku ubezpieczony, nie pozostający w stosunku pracy, wniósł o

przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Wykazał okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 28 lat i 2 dni, w tym 13 lat, 7 miesięcy i 17 dni pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z 21 grudnia 2016 roku pozwany odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, bowiem nie udowodnił on okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat oraz po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych.

Sąd I instancji wyjaśnił, iż stan faktyczny, w przeważającej części niesporny, Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach ubezpieczeniowych oraz osobowych, których wiarygodności oraz autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron procesu. Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania ubezpieczonego przesłuchanego w charakterze strony, którym Sąd dał wiarę jako spójnym, logicznym oraz znajdującym potwierdzenie w treści zaświadczenia oraz świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, wystawionych przez (...) Sp. z o.o.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze co najmniej 25 lat oraz nie pozostaje w stosunku pracy.

Spornym pozostawało ustalenie, czy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. 1 stycznia 2009 roku, ubezpieczony posiadał wymagany okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 tej ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach w wymiarze 15 lat, w tym czy okresy od 14 lipca 1987 roku do 26 sierpnia 1987 roku, od 20 stycznia 1988 roku do 23 lutego 1988 roku, od 14 sierpnia 1988 roku do 13 lipca 1989 roku oraz od 19 maja 1990 roku do 31 maja 1991 roku mogą zostać uwzględnione do pracy w warunkach szczególnych. Pozwany bowiem nie kwestionował ww. okresów zatrudnienia ubezpieczonego. Wskazał jedynie, iż w ww. okresach ubezpieczony nie pozostawał w stosunku pracy z (...) Sp. z o.o., a zatem spółki tej nie można uznać za płatnika składek, jak i za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z przepisem art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2015, poz. 965 ze zm.), prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Co należy uznać za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyjaśnia art. 3 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

W myśl art. 3 ust. 2 czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

a) prace pod ziemią,

b) prace na wodzie,

c) prace pod wodą,

d) prace w powietrzu;

2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28 °C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,

b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0 °C,

c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8.400 kJ, a u kobiet - powyżej 4.600 kJ,

d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,

e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6.300 kJ, a u kobiet - powyżej 4.200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylenia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. W myśl zaś ust. 4 tegoż art. za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1, natomiast, zgodnie z ust. 5 za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3. (ust. 5 art. 3).

Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 7 art. 3).

W myśl zaś przepisu art. 49 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Stosownie do treści przepisu art. 51 ww. ustawy, płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 roku. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio. W myśl art. 12 tej ustawy, przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło, zdaniem Sądu I instancji, na ustalenie, iż w okresach od 14 lipca 1987 roku do 26 sierpnia 1987 roku, od 20 stycznia 1988 roku do 23 lutego 1988 roku, od 14 sierpnia 1988 roku do 13 lipca 1989 roku oraz od 19 maja 1990 roku do 31 maja 1991 roku ubezpieczony wykonywał, poza granicami kraju, pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, stanowiącego wykaz prac w szczególnych warunkach, tj. prace na statkach żeglugi morskiej.

Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji argumentacji pozwanego, że tylko pracodawca może stwierdzić w stosownym świadectwie pracy okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. O ile w postępowaniu przed organem rentowym zastosowanie mają przepisy kodeksu postępowania administracyjnego i reguły zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8 poz. 43 ze zm.), określające dokumenty, które mogą

stanowiąc podstawę do przyznania prawa do świadczenia, to w postępowaniu przed sądem ograniczeń dowodowych nie ma. Przy niespornym okresie zatrudnienia okres pracy w szczególnych warunkach może być udowodniony w inny sposób. Stanowisko takie niejednokrotnie zajmował Sąd Najwyższy (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984r. w sprawie III UZP 48/84). Dowodem tym może być w świetle powyższego m.in. zaświadczenie oraz świadectwo pracy w warunkach szczególnych wystawione przez pośrednika jakim niewątpliwie była (...) Sp. z o.o. w W.. Zaświadczenie oraz świadectwo pracy w warunkach szczególnych odzwierciedlają w sposób nie budzący wątpliwości przebieg zatrudnienia ubezpieczonego oraz zajmowane przez niego w spornych okresach stanowisko - motorzysty. Wiarygodności tych dokumentów pozwany organ rentowy nie podważył, co więcej, na podstawie ww. zaświadczenia oraz świadectwa sporne okresy zatrudnienia za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. uwzględnił w ogólnym stażu pracy jako składkowe (vide karta przebiegu zatrudnienia – k. 45 akt ZUS). Z cytowanego powyżej przepisu art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, że płatnik składek jest zobowiązany do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach (szczególnym charakterze). Płatnikiem składek w spornych okresach była (...) Sp. z o.o. Charakter pracy w spornym okresie potwierdziło przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony, nie podważone przez pozwanego, a jednocześnie wiarygodne w świetle zaświadczenia wystawionego przez (...) Sp. z o.o.

Sąd I instancji wyjaśnił, iż przeprowadzone postępowanie dowodowe – dowód z zeznań w charakterze strony - wykazało ponadto, że powód był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, był zatem pracownikiem. Pracę wykonywał odpłatnie i w warunkach podporządkowania; trudno zresztą wyobrazić sobie prace na statku na stanowisku ubezpieczonego, jako pracę bez obowiązku wykonywania poleceń bezpośrednich przełożonych.

Ustawa o emeryturach pomostowych nie zawiera przepisu wyłączającego możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej z tytułu wykonywania pracy za granicą. Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) ani wydane na jej podstawie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) także nie wyłączały możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach (bądź szczególnym charakterze) z tytułu zatrudnienia (wykonywania pracy) za granicą. Istotnym jest jedynie, by praca ta była wykonywana stale, w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku i przez okres wskazany w powołanym rozporządzeniu.

Również ustawa z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 887 ze zm.) nie zawiera wymogu wykonywania prac jedynie na terenie kraju. Ustawa ta uzależnia nabycie prawa do świadczeń w niej przewidzianych od wykazania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W myśl przepisu art. 6 ust. 1 tej ustawy, stosowanego z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. W myśl zaś ust. 2 art. 6 ustawy, stosowanego również z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), za okresy składkowe uważa się również przypadające przed 15 listopada 1991 r. okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (bądź okresy, za które nie było obowiązku opłacania składek) na obszarze Państwa Polskiego w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. Pkt d ust. 2 art. 6 ustawy pozwala zaliczać do okresów składkowych również okresy zatrudnienia obywateli polskich poza granicami kraju u innych pracodawców zagranicznych pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

W myśl § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów nr 123 z 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich u pracodawców zagranicznych (M. P. Nr 23, poz. 157 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od 28 listopada 1985 r. - jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, celem refundacji kosztów świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Unormowanie to koreluje z regulacją wyrażoną w obowiązującym od 1 stycznia 1985 zarządzeniu Ministra Finansów z 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat (M. P. Nr 30, poz. 208 ze zm.). Przepisy tego zarządzenia, zgodnie z § 5 ust. 1, dotyczą zarówno umów zawartych po dniu wejścia w życie uchwały nr 123 Rady Ministrów, jak i umów przedłużanych po tym terminie. Stosownie do regulacji zawartej w powyższym zarządzeniu, obywatel polski kierowany do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, obowiązany był dokonywać określonych w jego § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 wpłat, których część (określona w § 3 ust. 1 zd. 2 zarządzenia) - odsprzedawana była Narodowemu Bankowi Polskiemu. Kwoty pochodzące z odsprzedaży walut obcych jednostka kierująca przeznaczała na pokrycie ponoszonych w złotych świadczeń w interesie i na rzecz obywateli polskich i ich rodzin, w tym na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu uprawnień do pomocy leczniczej w Polsce, zasiłków porodowego i pogrzebowego oraz rent i emerytur.

Sąd I instancji zwrócił również uwagę na treść § 6 ust. 3 cytowanej uchwały Nr 123, zgodnie z którym jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - właśnie dla celów ubezpieczenia społecznego.

Nadto, możliwość zatrudniania obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych przewidywały przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. 1989 r. Nr 75 poz. 446 ze zm.), a następnie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. 1991 r. Nr 106 poz. 457 ze zm.), które stanowiły, że tego typu zatrudnienie jest realizowane na podstawie: umów międzynarodowych, umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, umów zawartych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi.

Przepisy wskazane wyżej, uzupełniając się wzajemnie, tworzą spójną regulację i jednoznacznie świadczą o opłaceniu składek na ubezpieczenie społeczne, w tym ubezpieczenie emerytalno - rentowe w spornych okresach.

Treść zaświadczenia (...) Sp. z o.o. z 18 listopada 2016 roku potwierdza opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne A. G., zgodnie z obowiązującymi przepisami – w okresach od 14 lipca 1987 roku do 26 sierpnia 1987 roku (1 miesiąc i 14 dni), od 20 stycznia 1988 roku do 23 lutego 1988 roku (1 miesiąc i 5 dni), od 14 sierpnia 1988 roku do 13 lipca 1989 roku (11 miesięcy i 1 dzień) oraz od 19 maja 1990 roku do 31 maja 1991 roku (1 rok i 13 dni). Oznacza to, że wpłacone zostały na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki w celu refundacji świadczeń z ubezpieczenia społecznego za czas trwania kontraktów, w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Tym samym, zdaniem Sądu I instancji, ww. okresy pracy ubezpieczonego u armatorów zagranicznych stanowią okresy składkowe, zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowanym z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Powyższe stanowisko można uznać za utrwalone w orzecznictwie sądowym (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 17 maja 2016 r. w sprawie III AUa 149/16).

Sąd zauważył, iż okolicznością niekwestionowaną przez pozwanego było opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne w okresach wykonywania przez ubezpieczonego pracy poza granicami kraju - okresy te uwzględnione zostały bowiem w ogólnym stażu pracy, jako składkowe (vide karta przebiegu zatrudnienia – k. 45 akt ZUS). Nie jest w związku z tym zrozumiałe stanowisko pozwanego odmawiające uznania tych okresów jako wykonywanych w szczególnych warunkach. Organ rentowy odmawiając zaliczenia okresów zatrudnienia ubezpieczonego u armatora zagranicznego do okresów pracy w szczególnych warunkach, w toku postępowania przed Sądem, nie zweryfikował swego stanowiska poprzez wyłączenie ich z ogólnego stażu pracy - okresu składkowego.

Biorąc pod uwagę okres pracy w warunkach szczególnych ustalony przez pozwanego rentowy w wymiarze 13 lat, 7 miesięcy i 17 dni oraz okresy uwzględnione przez Sąd w łącznym wymiarze 2 lat, 2 miesięcy i 3 dni, Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony posiada wymagany okres pracy 15 lat w warunkach szczególnych. Z tego względu, uznając

powyższe okresy za wystarczające do wykazania 15 lat pracy w warunkach szczególnych, Sąd I instancji nie badał innych okresów zatrudnienia ubezpieczonego.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie zasługuje na uwzględnienie również argument pozwanego, iż po dniu 31 grudnia 2008 roku ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych. Postępowanie dowodowe wykazało, iż ubezpieczony spełnia warunki określone w cytowanym powyżej art. 49 tej ustawy, a mianowicie w dniu wejścia w życie ustawy miał okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 – po doliczeniu 2 lat, 2 miesięcy i 3 dni pracy u armatorów zagranicznych (pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych).

Ubezpieczony spełnia zatem warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej określone w art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, przy czym emeryturę należało przyznać ubezpieczonemu od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie, zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wobec powyższego, na mocy przepisów przywołanych wyżej i w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I wyroku. Na podstawie przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd I instancji stwierdził, że pozwany organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem poczynienie wiążących ustaleń, co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w spornych okresach oraz opłacania składek za sporne okresy, mających wpływ na prawo do wnioskowanego świadczenia, nastąpiło na etapie postępowania sądowego, o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany organ emerytalny zaskarżając go w punkcie 1, domagając się jego zmiany i oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w pkt.1. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji

Apelujący zarzucił naruszenie art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. w związku z art.4 pkt. 1-5 i 7 i art. 5-12 cyt. ustaw)' o emeryturach pomostowych (j.t.: Dz. U. z 2015 r., póź. 965 ze zm.), poprzez przyjęcie, iż ubezpieczony spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu organ rentowy oświadczył, iż nie może zgodzić się ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku. Zgodnie z art. 49 w zw. z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, póź. 1656), prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi. Z kolei w art. 2 pkt 2 wskazane zostało, iż za płatnika składek należy rozumieć pracodawcę. Definicja ubezpieczonego wskazana została w art. 2 pkt 3, który odnosi się do art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznacza ona ubezpieczonego podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu

emerytalnemu. Z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2015r., póź. 121) wynika, że obowiązkowo ubezpieczeniom

emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

są pracownikami. Z dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy wynika, iż ubezpieczony nie był związany stosunkiem pracy z P. w W.. Ubezpieczony w spornych okresach zatrudniony był za granicą za pośrednictwem P., zatem brak podstaw do zaliczenia spornych okresów jako pracy w szczególnych warunkach.

Biorąc pod uwagę powyższe brak jest możliwości zaliczenia do okresów wykonywania

pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, uprawniającego do emerytury, okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, do

którego został skierowany przez zakład nie będący jego pracodawcą. Definicja pracownika, wprowadzona przepisami ustawy o emeryturach pomostowych, obejmuje bowiem swoim zakresem jedynie pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, a więc tych, którzy wykonując prace na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozwany podkreślił też, iż zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił prawa do emerytury pomostowej na podstawie przepisu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie przepisu art. 4, organ rentowy uwzględnił do okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu przepisu art. 3 ust. 1 i 3 w/w ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS łącznie **13** lat 7 m-cy i 17 dni Do w/w okresu został zaliczony min. okres od 18.02.1969r. do 26.01.1971r. oraz od

15.12.1972r. do 31.01.1975r. (łącznie 4 lata 0 m-cy i 24 dni)w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. (k. 23 akt). Sąd I instancji przyznał prawo do emerytury na podstawie przepisu art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Art. 49 w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. A zatem do okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie można zaliczyć okresu od 18.02.1969r. do 26.01.1971r. oraz od 15.12.1972r. do 31.01.1975r. - k. 23 akt (łącznie 4 lata 0 m-cy i 24 dni).

Mając na względzie powyższe apelacja jest w pełni zasadna.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej, dzieląc ustalenia faktyczne i prawne Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację należało uwzględnić.

Przedmiotem sporu było prawo A. G. do emerytury pomostowej. Pozwany decyzją z dnia 21 grudnia 2016r. odmówił tego prawa na podstawie art. 4 ustawy z dnia 19.12.2008 o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 664 ze zm. –dalej „uep”), gdyż ustalił, iż ubezpieczony nie legitymuje się 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych wymaganym w art. 4 pkt 2 ustawy i nie wykonywał po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnym warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy. Do tego stażu zaliczył ubezpieczonemu okresy zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) (od 18 lutego 1969 r. do 31 stycznia 1975r.) i w (...) w G. (od 3 lutego 1975 r. do 1 listopada 1978 r. i od 22 kwietnia 1981 r. do 17 lutego 1987 r.) tj. łącznie 13 lat 7 miesięcy 7 dni.

Przesłanki warunkujące prawo do emerytury pomostowej zostały szczegółowo określone w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w art. 4 i art. 49, prawidłowo przywołanych przez Sąd Instancji. Nie zachodzi zatem potrzeba ich ponownego przytaczania. Zarówno w art. 4 jak i w art. 49 ustawy ustawodawca wyraźnie zaznaczył, że prawo do emerytury pomostowej nabywa ubezpieczony po spełnieniu wszystkich przesłanek w nich wskazanych.

Stosownie do art. 4 pkt 6 uep, emerytura pomostowa przysługuje pracownikowi pod warunkiem wykonywania pracy ww. szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 - po dniu 31 grudnia 2008r. Zgodnie z art. 2 pkt 3 uep, użyte w ustawie określenie „pracownik” oznacza - ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu;

Nieprawidłowo Sąd I instancji ustalił, iż ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 uep, do której zaliczył okresy pracy u armatorów zagranicznych za które opłacono dobrowolnie składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju. W przypadku bowiem okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. (po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych), a więc okresu wskazanego w art. 4 pkt 6 ustawy przez odesłanie do art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika uznać można osobę fizyczną, która jest pracownikiem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, i która podlega ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a więc odrębnemu (szczególnemu) ubezpieczeniu określone w ustawie o emeryturach pomostowych. Nie ma zatem przymiotu pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych osoba wykonująca po 31 grudnia 2008 r. pracę poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej i niepodlegająca szczególnemu systemowi ubezpieczenia (ubezpieczeniu w Funduszu Emerytur Pomostowych). W konsekwencji taka osoba nie spełnia warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych i w związku z tym jej prawo do emerytury pomostowej może być ustalone wyłącznie na podstawie art. 49 tej ustawy (vide wyrok SA w Gdańsku z dnia 16 marca 2017 r. III AUa 197/16).

Poza sporem jest, iż ubezpieczony po 31 grudnia 2008 r. nie opłacał składek z tytułu zatrudnienia na FEP (okoliczność potwierdzona przez ubezpieczonego na rozprawie apelacyjnej w dniu 31 listopada 2017 r.), dlatego okresu wykonywania zatrudnienia u armatorów zagranicznych po tej dacie nie można mu uwzględnić do stażu pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 4 pkt 6 uep. Ubezpieczony nie spełnił zatem warunków do nabycia prawa do emerytury pomostowej w oparciu o art. 4 uep.

Rozważyć zatem należało, czy ubezpieczony spełnił wszystkie warunki do nabycia prawa do emerytury pomostowej w oparciu o art. 49 uep. Konkretnie sporne było czy w dacie 1 stycznia 2009r. (dniu wejścia w życie przepisów ustawy) legitymował się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w pkt 3 tego przepisu.

Przypomnieć trzeba, iż stosownie do art. 49 pkt 3 ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Zgodnie z utrwaloną wykładnią zaprezentowaną w orzecznictwie (vide np. wyrok SN II UK 373/15 z dnia 25 października 2016r. Lex nr 21777086), osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62, z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688, czy z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231).

Sąd I instancji błędnie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych niezbędnego do nabycia prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 uep okres zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) od 18 lutego 1969 r. do 31 stycznia 1975 r. (tj. łącznie z okresem służby wojskowej od 27 stycznia 1971 r. do 14 grudnia 1972 r.), kiedy ubezpieczony – zgodnie ze świadectwem pracy w warunkach szczególnych – wykonywał stale prace montera mechanika w kanałach (świadectwo k. 23 a.r.). Praca ta była wymienioną w wykazie A dział XIV poz. 16

załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1998r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych i w szczególnym charakterze, ale nie jest pracą w warunkach szczególnych czy o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy, gdyż nie została wymieniona w załączniku 1 i 2 do tej ustawy. Załączniki te zawierają enumeratywny wykaz prac w warunkach szczególnych i w szczególnym charakterze, które uprawniają do emerytury pomostowej. Z tego względu nie można było ubezpieczonemu zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 49 ustawy, okresu od 18.02.1969 do 31.01.1975r.

Przyjmując zatem, iż do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust 1 ustawy, można skarżącemu zaliczyć okresy zatrudnienia na statkach żeglugi wielkiej wymienione w załączniku nr 1 pod pozycją 23 tj. okresy pracy:

- w (...) w G. od 3 lutego 1975 r. do 17 lutego 1987 r. (9 lat 6 miesięcy 23 dni) oraz u armatorów zagranicznych:
- za pośrednictwem firmy (...) spółki z o.o. w W.: od 14 lipca 1987 r. do 26 sierpnia 1987 r., od 20 stycznia 1988 r. do 23 lutego 1988 r., od 14 sierpnia 1988 r. do 13 lipca 1989 r., od 19 maja 1990 r. do 31 maja 1991 r. (2 lata 3 miesiące 3 dni) i
- (...) spółka z o.o. w G. od 20 maja 2004 r do 18 sierpnia 2004 r., od 6 października 2004 r. do 07 stycznia 2005 r., od 21 lutego 2005 r. do 19 maja 2005 r., od 07 lipca 2005 r. do 7 października 2005 r., od 19 listopada 2005 r. do 20 lutego 2006 r., od 7 kwietnia 2006 r. do 7 lipca 2006 r., od 20 sierpnia 2006 r. do 17 listopada 2006 r., od 05 stycznia 2007 r. do 05 kwietnia 2007 r., od 19 maja 2007 r. do 20 sierpnia 2007 r., od 07 października 2007 r. do 07 stycznia 2008 r., od 21 lutego 2008 r. do 20 maja 2008 r., od 08 lipca 2008 r. do 10 października 2008 r., od 21 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. (3lata 1 miesiąc 22 dni) daje to łącznie okres 14 lat 10 miesięcy 19 dni, zatem krótszy niż wymagany przepisem art. 49 pkt 3 w związku z art 4 pkt 2 ustawy.

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia faktyczne Sądu I instancji jako prawidłowe, co czyni zbędnym ich ponowne powoływanie.

Reasumując, wskutek niedostatecznych ustaleń faktycznych i błędnej wykładni oraz zastosowania prawa, wyrok Sądu I instancji był wadliwy. Ubezpieczony nie spełnił bowiem warunków do nabycia prawa do emerytury pomostowej wymienionych w art. 4 i 49 uep. W tym zakresie zatem zaskarżony wyrok naruszał prawo materialne, co zasadnie zarzucił pozwany.

Z tego względu, na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA A.Podlewska SSA B.Grubba SSA L.Ramlo